

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

Стахів І. М.

ЛЕКЦІЯ № 15

ЛІКВІДНІСТЬ ТА ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

з навчальної дисципліни

Фінанси та фінанси підприємств

спеціальність **073 Менеджмент**

Опорний конспект лекції з дисципліни «Фінанси та фінанси підприємств» для студентів спеціальності 073 Менеджмент

VII с. (денна, заочна форми навчання)

Тема 15. Ліквідність та фінансова стійкість підприємств.

1. Економічна суть фінансового стану підприємства та його місце в управлінні підприємством. Система показників оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства.

2. Поняття ліквідності та фінансової стійкості. Показники та фактори стабільного фінансового стану підприємства. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Значні трансформаційні зміни, що відбуваються останніми роками в умовах ринкових відносин в Україні, зокрема кардинальні зміни банківської системи, впровадження нових форм власності, трансформація бухгалтерського обліку, надають надзвичайної актуальності питанням аналізу та управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання як основним і пріоритетним. Це зумовлено бажанням підприємців визначати потенційні можливості збільшення прибутку фірми, які можна з'ясувати тільки на основі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану; необхідністю виявляти "больові точки" у фінансовій діяльності та способи найефективнішого використання фінансових ресурсів підприємства, адже неефективне використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства і, як наслідок, до можливих перебоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції. Враховують фінансовий стан підприємства і банки, розглядаючи режим його кредитування та диференціацію відсоткових ставок.

Фінансовий стан підприємства — це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Метою оцінювання фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і використання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Основними завданнями аналізу фінансового стану є:

- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
- об'єктивне оцінювання динаміки та стану ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості підприємства;
- оцінювання становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісне оцінювання його конкурентоспроможності;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів.

Показники оцінювання фінансового стану підприємства мають бути такими, щоб усі ті, хто пов'язаний з підприємством економічними відносинами, могли одержати відповідь на запитання, наскільки надійне підприємство як партнер у фінансовому відношенні, а отже, прийняти рішення про економічну доцільність продовження або встановлення таких відносин з підприємством.

Існує досить велика кількість показників, які характеризують фінансовий стан підприємства. Виділяють такі групи показників:

- оцінювання майнового стану підприємства;
- прибутковості;
- ліквідності та платоспроможності;
- фінансової стійкості та стабільності підприємства;
- рентабельності підприємства;
- ділової активності;
- акціонерного капіталу.

Однак систематичний аналіз фінансового стану підприємства не завжди має здійснюватись за всіма показниками. Необхідна кількість та види показників обираються залежно від конкретної мети аналізу.

Інформаційною базою для оцінювання фінансового стану підприємства є дані:

- балансу;
- звіту про фінансові результати;
- звіту про рух грошових коштів;
- звіту про власний капітал;
- дані статистичної звітності та оперативні дані.

Інформацію, яка використовується для аналізу фінансового стану підприємства, за доступністю можна поділити на:

- відкриту — інформація, яка міститься в бухгалтерській звітності та статистичній звітності, виходить за межі підприємства, а отже, є відкритою;
- закриту — планові та прогнозні показники підприємства, норми, нормативи, ліміти і тарифи, система їх оцінювання та регулювання фінансової діяльності.

З погляду фінансового аналізу є три основні вимоги до бухгалтерської звітності. Вона повинна давати:

- оцінку динаміки та перспектив одержання прибутку підприємства;
- оцінку наявних у підприємства фінансових ресурсів;
- можливість прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері фінансів для здійснення інвестиційної політики.

Фінансовий аналіз — це спосіб оцінювання і прогнозування фінансового стану підприємства на підставі його бухгалтерської та фінансової звітності і оперативних даних.

Успішність аналізу визначається різними факторами. З відомим ступенем умовності можна рекомендувати п'ять основних принципів, які доцільно мати на увазі, здійснюючи аналіз.

По-перше, перед початком виконання будь-яких процедур необхідно скласти достатньо чітку програму аналізу, включаючи переробку макетів аналітичних таблиць, алгоритм розрахунку показників, потрібних для їх розрахунку і для порівняльної оцінки джерел інформаційного і нормативного забезпечення.

По-друге, схема аналізу повинна бути побудована за принципом "від загального до конкретного". Спочатку дається опис найбільш загальних, ключових характеристик об'єкта аналізу і лише потім починають аналіз окремих випадків.

По-третє, будь-які відхилення від нормативних або планових показників, навіть якщо вони мають позитивний характер, повинні ретельно аналізуватися.

По-четверте, завершеність і цільність будь-якого аналізу, що має економічну направленість, значною мірою визначається обґрунтованістю сукупності критеріїв, що використовуються. Як правило, ця сукупність включає якісні і кількісні оцінки, однак її основу зазвичай складають обчислювані показники, що мають зрозумілу інтерпретацію і, за можливості, деякі орієнтири (межі, нормативи, тенденції).

По-п'яте, здійснюючи аналіз, не слід без потреби намагатися досягти надмірної точності оцінок. Як правило, найбільшу цінність представляє виявлення тенденцій і закономірностей.

Отже, в сучасних умовах застосовується декілька методів аналізу фінансового стану підприємства і кожний об'єкт господарювання обирає свою систему показників, враховуючи цілі, задачі та користувачів інформації, що аналізується, та будує свою програму аналізу фінансово-господарської діяльності.

За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупність виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі види діяльності підприємства. Передовсім на фінансовому стані підприємства позитивно позначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції.

Метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Фінансовий стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати з використанням різних прийомів та методик аналізу.

Можна назвати шість основних *прийомів аналізу*:

- 1) *горизонтальний (часовий) аналіз* – порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;
- 2) *вертикальний (структурний) аналіз* – визначення структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат;
- 3) *трендовий аналіз* – порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів (за допомогою тренду здійснюється перспективний прогностичний аналіз фінансового стану);
- 4) *аналіз відносних показників (коефіцієнтів)* – розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності визначення взаємозв'язків показників;
- 5) *порівняльний аналіз* – внутрішньо господарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками самого підприємства та його дочірніх підприємств, а також міжгосподарський аналіз показників даної фірми порівняно з показниками конкурентів або із середньогалузевими та середніми показниками;
- 6) *факторний аналіз* – визначення впливу окремих факторів на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стахостичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження. При цьому факторний аналіз може бути як прямим, коли результативний показник розділяють на окремі складові, так і

зворотним, коли його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник.

Предметом фінансового аналізу підприємства є фінансові ресурси підприємства, їх формування та використання.

Фінансовою звітністю є бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та рух коштів підприємства.

До основної фінансової звітності підприємств вміщують:

- а) баланс підприємства (форма №1);
 - б) звіт про фінансові результати (форма №2);
 - в) звіт про рух грошових коштів (форма №3);
 - г) звіт про власний капітал (форма №4);
- г) примітки до річної фінансової звітності.

Ці звіти містять статті, склад і зміст яких визначаються відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

У фінансовій звітності відображаються показники діяльності і дочірніх підприємств, філій, представництв, відділень та інших відокремлених підрозділів підприємства.

Звітним періодом для складання фінансової звітності підприємства, в т. ч. новоствореного, є повний календарний рік. Для підприємств, що ліквідуються, звітним періодом є період з початку року до моменту ліквідації.

Річний (квартальний) баланс підприємства складається на кінець останнього дня звітного періоду з початку звітного року.

Проміжна (місячна, квартальна) звітність, яка охоплює певний період, складається наростаючим підсумком з початку звітного року.

Фінансова звітність передбачає подання інформації, що містить додатковий аналіз окремих статей звітності.

Відповідно до змісту інформації, що відображається у фінансовій звітності, визначаються можливості її використання для проведення фінансової діяльності підприємства.

Так, відображена інформація у формі № 1 "Баланс" стосовно наявності економічних і фінансових ресурсів, які контролюються підприємством, використовується для оцінки структури активів підприємства, ліквідності та платоспроможності підприємства, прогнозування потреби у залучених ресурсах.

У формі № 2 "*Звіт про фінансові результати*" міститься інформація про доходи, витрати та фінансові результати від звичайної та надзвичайної діяльності, за якою оцінюють і прогнозують прибутковість підприємства, прогнозують структуру доходів і витрат.

Змістом форми № 3 "*Звіт про рух грошових коштів*" є інформація про рух та використання грошових коштів у фондовій і нефондовій формі протягом звітного періоду. Дані звіту використовують для оцінки та прогнозу усіх видів діяльності підприємства: операційної, інвестиційної та фінансової.

Форма № 4 "*Звіт про власний капітал*" відображає зміни у складі і структурі капіталу підприємства. Така інформація використовується для оцінки та прогнозу змін у власному капіталі у розрізі джерел його формування.

У формі № 5 "*Примітки до річної фінансової звітності*" відображається інформація про нематеріальні активи, основні засоби, капітальні та фінансові інвестиції, доходи і видатки, грошові кошти.

Значна частина підприємств функціонує у формі груп підприємств, організацій та інших юридичних осіб, які складаються з материнського (холдингового) підприємства та дочірніх підприємств. Такі групи підприємств складають консолідовану фінансову звітність.

Консолідовану фінансову звітність подає материнське підприємство. Якщо материнське підприємство є дочірнім підприємством іншого підприємства, така звітність не подається.

Консолідований звіт про рух грошових коштів складають на основі консолідованого балансу, консолідованого звіту про фінансові результати та консолідованого звіту про власний капітал.

Основними складовими фінансового аналізу підприємства є:

- аналіз майнового стану підприємства та динаміка його зміни;
- аналіз фінансових результатів діяльності підприємства;
- аналіз ліквідності;
- аналіз ділової активності;
- аналіз платоспроможності (фінансової стійкості);
- аналіз рентабельності.

За результатами аналізу робиться висновок щодо абсолютної величини та структури балансу, динаміки зміни вартості активів підприємства, окремих статей балансу підприємства порівняно з попередніми періодами, зазначивши позитивні та негативні тенденції таких змін. Особливу увагу

треба приділити наявності та структурі простроченої заборгованості підприємства.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства передбачає дослідження динаміки та структури фінансових результатів його діяльності

1. Показники фінансової стійкості підприємства і структури капіталу.

Фінансова стійкість підприємства показує стабільність його діяльності в світі довгострокової перспективи і характеризується співвідношенням власних і запозичених коштів, тому показники фінансової стійкості характеризують ступінь захищеності інтересів кредиторів і інвесторів, які мають довгострокові вкладення у капіталі фірми. Вони відображують здатність підприємства гасити довгострокову заборгованість. Мова йде про коефіцієнти незалежності, коефіцієнт концентрації залученого капіталу, коефіцієнт заборгованості тощо. Методика розрахунку цих коефіцієнтів відображена в таблиці 11.1.

Таблиця 11.1.

Показники фінансової стійкості			
Коефіцієнт незалежності	Власний капітал		ряд.380
	Всього госп. засобів	форм а № 1	ряд.640
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	Залучений капітал		ряд.480+
	Всього госп. засобів	форм а № 1	ряд.620 ряд.640
Коефіцієнт заборгованості	Залучений капітал	форм	ряд.480 +
	Власний капітал	а № 1	ряд.620 ряд.380
Коефіцієнт маневреності власних засобів	Власні оборотні засоби	форм	ряд.260-
	Власний капітал	а № 1	ряд.620 ряд.380
Коефіцієнт довгострокового залучення позичкових засобів	Довгострокові зобов'язання		ряд.480
	Довгострокові зобов'язання + власний капітал	форм а № 1	ряд.480+ряд.380 0
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	Довгострокові зобов'язання		ряд.480
	Основні засоби та	форм а № 1	ряд.080

інші позаоборотні актив			
и			
Коефіцієнт структури залученого капіталу	Довгострокові зобов'язання	форм а № 1	ряд.480 ряд.480+ряд.62 0

Коефіцієнт незалежності (автономності, власності, концентрації власного капіталу). Характеризує частку власників підприємства в загальній сумі засобів, авансованих в його діяльність. Чим вище значення цього коефіцієнта, тим більш фінансово стійке, стабільне і незалежне від зовнішніх кредиторів підприємство. Рекомендується нижня межа цього показника на рівні 0,6 (або 60%).

Коефіцієнт маневреності власних засобів (власного капіталу).

Показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні засоби. Значення показника варіює в залежності від галузевої приналежності підприємства

2. Показники ліквідності та платоспроможності.

Під ліквідністю підприємства розуміють здатність його платити по своїм короткостроковим зобов'язанням. Ліквідним вважається підприємство, яке здатне виконати свої короткострокові зобов'язання, реалізуючи свої поточні активи. Ліквідність одночасно характеризує платоспроможність підприємства в межах часу, який визначається поточними зобов'язаннями.

Коефіцієнти ліквідності дозволяють визначити здатність підприємства сплатити свої короткострокові зобов'язання в продовж звітного періоду. Найбільш важливими серед них для фінансового менеджменту є наступні:

- коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності;
- коефіцієнт термінової ліквідності;
- коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- чистий оборотний капітал.

Методика розрахунку цих показників наведена в таблиці 11.2.

Таблиця 11.2.

Показники ліквідності та платоспроможності			
Величина власн. оборотних засобів	Поточні активи-поточні пасиви	форма № 1	ряд.260-ряд.620
Маневренність функціонуючого капіталу	Грошові засоби	форма	ряд.230+ряд.240+ +ряд.220

	Власні оборотні засоби	№ 1	ряд.260
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові засоби Поточні зобов'язання	форма № 1	ряд.230+ряд.240+ +ряд.220 ряд.620
Коефіцієнт термінової ліквідності	Грош. засоби, розрахунки та інші активи Поточні зобов'язання	форма № 1	ряд.150-ряд.250 ряд.620
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	Поточні активи Поточні зобов'язання	форма № 1	ряд.260 ряд.620
Частка оборотних засобів в активах	Поточні активи Всього господарських засобів	форма № 1	ряд.260 ряд.280
Частка виробничих запасів в поточних активах	Запаси і затрати Поточні активи	форма № 1	ряд.100-ряд.140 ряд.260
Частка власних оборотних засобів в покритті запасів	Власні оборотні засоби Запаси і затрати	форма № 1	ряд.260+ряд.620 ряд.100-ряд.140

Величина власних оборотних засобів (функціонуючого капіталу).

Характеризує ту частину власного капіталу підприємства, яка є джерелом покриття поточних активів підприємства, тобто активів, що мають оборотність меншу за один рік. Цей показник залежить від структури активів та від структури джерел засобів. Показник має особливо важливе значення для підприємств, що займаються комерційною діяльністю та

іншими посередницькими операціями. Ріст цього показника в динаміці розглядається як позитивна тенденція.

Маневреність функціонуючого капіталу (власних оборотних засобів).

Характеризує ту частину власних оборотних засобів, які мають абсолютну ліквідність. Для підприємства, що нормально функціонує, цей показник змінюється в межах від нуля до одиниці. Він може залежати, зокрема, від того, наскільки велика щоденна потреба підприємства у вільних грошових ресурсах. Ріст цього показника в динаміці розглядається як позитивна тенденція.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності).

Являє собою найбільш жорсткий критерій ліквідності підприємства. Показує, яка частина короткострокових позичкових зобов'язань може бути при необхідності погашена негайно. В західній літературі рекомендується нижня межа показника на рівні 0,2.

Коефіцієнт термінової ліквідності.

Характеризує частину короткострокових позичкових зобов'язань, які можуть бути погашені не лише за рахунок грошових коштів, а також за рахунок короткострокових цінних паперів та дебіторської заборгованості. В західній літературі приводиться орієнтовне нижнє значення показника 1. Однак, ця оцінка має умовний характер. Аналізуючи динаміку цього коефіцієнта, необхідно звертати увагу на фактори, що зумовили його зміни. Так, якщо зростання коефіцієнта термінової ліквідності було пов'язане, в основному, із зростанням дебіторської заборгованості, навряд чи це характеризує діяльність підприємства з позитивної сторони.

Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття).

Дає загальну оцінку ліквідності поточних активів, включаючи запаси, і показує, скільки поточних активів підприємства приходиться на одиницю поточних зобов'язань. Логіка розрахунку даного показника полягає в тому, що підприємство погашає короткострокові зобов'язання в основному за рахунок поточних активів. Таким чином, якщо поточні активи перевершують за величиною поточні зобов'язання, підприємство може розглядатись як таке, що успішно функціонує. Значення показника може значно варіювати по галузях та видах діяльності. Його ріст в динаміці розглядається як сприятлива тенденція. В західній обліково-аналітичній практиці нижнє значення показника 2.

Коефіцієнт покриття запасів і затрат.

Вказує на достатність власних засобів для покриття запасів товарно-матеріальних цінностей і затрат. Оптимальним вважається значення цього показника на рівні 0,5.

3. Показники ділової активності.

Ділова активність визначається результатами і ефективністю поточної основної виробничої діяльності підприємства. Показники ділової активності дозволяють оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої засоби. До цієї групи належать різні показники оборотності. Показники оборотності мають велике значення для оцінки фінансового стану підприємства, оскільки швидкість обертання засобів, тобто швидкість перетворення їх в грошову форму здійснює безпосередній вплив на платоспроможність підприємства.(таблиця 11.3)

Таблиця 11.3.

Показники ділової активності			
Коефіцієнт трансформації	Виручка від реалізації продукції	2	ряд.010(ф2) ряд.280(ф1)
	Середній підсумок активу балансу	1	
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Виручка від реалізації продукції	2	ряд.010(ф2) ряд.150-ряд.200
	Середня дебіторська заборгованість	1	
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Витрати на виробництво продукції	2	ряд.040(ф2)
	Середня кредиторська заборгованість	1	ряд.530-ряд.610
Коефіцієнт оборотності матеріальних виробничих запасів	Витрати на виробництво продукції	2	ряд.040(ф2)
	Середні виробничі запаси	1	ряд.100-ряд.140
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Виручка від реалізації	2	ряд.010 (ф2)
	Середня величина власного капіталу	1	ряд.380 (ф1)
Коефіцієнт оборотності основних засобів	Виручка від реалізації	2	ряд.010 (ф2) (ряд.030п+ряд.030к)
	Середньорічна вартість осн.фондів	:2	

Коефіцієнт оборотності активів (коефіцієнт трансформації).

Характеризує ефективність використання фірмою всіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їх залучення, тобто показує, скільки разів за рік (чи інший звітний період) здійснюється повний цикл виробництва

та обігу, який приносить відповідний ефект у вигляді прибутку, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна грошова одиниця активів. Цей коефіцієнт варіює в залежності від галузі, відображаючи особливості виробничого процесу.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (засобів в розрахунках).

Коефіцієнт показує, скільки разів в середньому дебіторська заборгованість (або лише рахунки покупців) перетворювались на грошові засоби протягом звітного періоду. Незважаючи на те, що для аналізу даного коефіцієнта не існує іншої бази порівняння, крім середньогалузевих коефіцієнтів, цей показник варто порівнювати з коефіцієнтом оборотності кредиторської заборгованості. Такий підхід дозволяє порівнювати умови, на яких інші компанії надають підприємству комерційний кредит, з тими умовами, на яких підприємство надає кредит іншим підприємствам.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості.

Показує, скільки підприємству потрібно оборотів для сплати виставлених йому рахунків.

Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів.

Відображає швидкість реалізації цих запасів. В ході аналізу цього показника необхідно враховувати вплив оцінки матеріально-виробничих запасів, особливо при порівнянні діяльності даного підприємства з конкурентами. Взагалі, чим вищий показник оборотності запасів, тим менше засобів зв'язано в цій найменш ліквідній статті оборотних засобів, тим більш ліквідну структуру мають оборотні засоби і тим більш стійкий фінансовий стан підприємства. Особливо актуальним є підвищення оборотності і зменшення запасів при наявності значної заборгованості в пасивах підприємства.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу.

Показує обсяг реалізованої продукції, що припадає на одиницю власного капіталу, авансованого у виробництво. З фінансової точки зору він характеризує швидкість обороту вкладеного капіталу, з економічної - активність грошових засобів, якими ризикує вкладник. Якщо він надто високий (що означає значне перевищення рівня реалізації над вкладеним капіталом), це викликає збільшення кредитних ресурсів і можливість досягнення тієї межі, за якою кредитори приймають більшу участь в бізнесі, ніж власники компанії. В цьому випадку відношення зобов'язань до власного капіталу збільшується, збільшується також ризик кредиторів, і компанія може мати значні ускладнення, викликані зменшенням доходів або загальної тенденції зниження цін.

Низький показник вказує на бездіяльність частини власних засобів. В цьому випадку показник оборотності власного капіталу вказує на необхідність вкладення власних засобів в інше, більш вигідне в даних умовах, джерело доходів.

Очевидно, що даний показник пов'язаний з коефіцієнтом оборотності активів і показником фінансової залежності таким чином:

$$\begin{array}{lcl} \text{Коефіцієнт} & & \text{Коефіцієнт} \\ \text{оборотності} & = & \text{фінансової} \\ \text{власного капіталу} & & \text{залежності} \end{array} \quad \times \quad \begin{array}{l} \text{Коефіцієнт} \\ \text{оборотності} \\ \text{активів} \end{array}$$

Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача).

Показує, скільки реалізованої продукції припадає на одиницю засобів, вкладених в основні фонди. Підвищення фондовіддачі, окрім збільшення обсягу реалізації продукції, може бути досягнуто як за рахунок відносно невеликої частки основних засобів, так і за рахунок їх більш високого технічного рівня. Зрозуміло, що величина фондовіддачі значно коливається в залежності від особливостей галузі та її капіталомісткості. Однак, загальна закономірність така, що чим вища фондовіддача, тим нижчі витрати звітного періоду. Низький рівень фондовіддачі свідчить або про недостатній обсяг реалізації, або про надто високий рівень вкладень у ці види активів.

4. Показники рентабельності.

Рентабельність укладень в діяльність того чи іншого виду оцінюється кількістю грошових одиниць прибутку, яка приходить на одну грошову одиницю авансованого капіталу.

Показники рентабельності показують, наскільки прибуткова діяльність підприємства. Ці коефіцієнти розраховуються віднесенням прибутку до витрачених засобів, або віднесенням отриманого прибутку до обсягу реалізації продукції. Частіше за все у фінансовому менеджменті використовують коефіцієнти рентабельності всіх активів підприємства, рентабельності реалізації, рентабельності власного капіталу.

Методику розрахунку цих показників видно з таблиці 11.4.

Таблиця 11.4.

Показники рентабельності			
Коефіцієнт рентабельності	Чистий прибуток	2	ряд.220(ф2)
	Середньорічна вартість		(ряд.280н+ряд280к):2

всіх активів підприємства	активів підприємства	1	
Коефіцієнт рентабельності реалізації	Прибуток від реалізації Виручка від реалізації	2	ряд.100 ряд.010
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Чистий прибуток Середня величина власного капіталу	2 1	ряд.220 (ряд.380п+ряд380к):2

Коефіцієнт рентабельності всіх активів підприємства (рентабельність активів).

Показує, скільки прибутку за рік одержано на кожну одиницю засобів, вкладених у підприємство незалежно від джерела залучення цих засобів. Цей показник є одним із найбільш важливих індикаторів конкурентоспроможності підприємства. При цьому рівень рентабельності порівнюється із середньогалузевим коефіцієнтом.

Коефіцієнт рентабельності реалізації (рентабельність продукції).

Розраховується шляхом ділення прибутку на обсяг реалізованої продукції. Розрізняють два показника рентабельності реалізації:

1. З розрахунку валового прибутку від реалізації продукції .
2. З розрахунку чистого прибутку .

Коефіцієнт рентабельності реалізації 1.

Показує, скільки валового прибутку міститься в кожній грошовій одиниці реалізованої продукції. В ньому знаходять відображення зміни в політиці ціноутворення і здатність підприємства контролювати собівартість реалізованої продукції, тобто ту частину засобів, яка необхідна для оплати поточних витрат, що виникають в ході виробничо-господарської діяльності, виплати податків і т.д. Динаміка коефіцієнта може свідчити про необхідність перегляду цін або посилення контролю за використанням матеріально-виробничих запасів. В ході аналізу цього показника слід пам'ятати, що на його рівень істотний вплив мають методи обліку матеріально-виробничих запасів.

Коефіцієнт рентабельності реалізації 2.

Показує, скільки чистого прибутку міститься в кожній грошовій одиниці реалізованої продукції.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу.

Дозволяє визначити ефективність використання капіталу, інвестованого власниками у виробництво і порівняти цей показник з можливим отриманням доходу від вкладення цих засобів в інші цінні папери. Він впливає на

котирування акцій компаній. Рентабельність власного капіталу показує, скільки грошових одиниць чистого прибутку заробила кожна грошова одиниця, вкладена власниками компанії.